

**DAGEN
ZONDER
DULCI**

DENIZ KUYPERS

DAGEN
ZONDER
DULCI

Anthos | Amsterdam

ISBN 978 90 414 2254 5

© 2013 Deniz Kuypers

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van
Sebes & Van Gelderen Literair Agentschap
te Amsterdam. Zie ook www.BoekEenSchrijver.nl

Verantwoording motto p. 5: Jack Gilbert, *The Great Fires. Poems, 1982-1997*
(Alfred A. Knopf, 1994)

Omslagontwerp Bloemendaal en Dekkers
Omslagillustratie © Andreas Kuehn/Stone/Getty Images
Foto auteur Maria del Rio

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

*I dream of lost vocabularies that might express some of what
we no longer can.*

– Jack Gilbert, ‘The Forgotten Dialect of the Heart’

1

Mijn zus verdween in de winter, het seizoen dat voor verdwijningen bestemd lijkt te zijn. Ze had me genoeg voortekenen gegeven in de weken na de dood van Caden, en ik had moeten voorzien dat ze iets wanhopigs zou doen, dat ze zich zou verwijderen van iedereen die haar had teleurgesteld – mijn ouders, die haar nooit hadden begrepen, en ik, die te jong was geweest om haar tegen te houden. Dulci was achttien toen ze verdween, twee jaar ouder dan ik. Inmiddels is ze een jaar weg, en ik wil meer voelen dan alleen spijt, zo'n nutteloze emotie. Ik heb geprobeerd de schaamte te voelen die mijn moeder met zich meedraagt, en ik heb de herinnering aan Dulci proberen te ontvluchten zoals mijn vader dat doet, maar beide voelden onnatuurlijk. Mijn ouders denken namelijk te weten wat Dulci heeft gedaan en waarom, maar als ik één ding geleerd heb van haar verdwijning, is het wel dat ik haar helemaal niet heb gekend.

We praten thuis niet meer over Dulci, alsof ze een ver familielid is waar iedereen over zwijgt. Maar wat voor schande

kan een achttienjarig meisje over ons heen hebben gehaald? Genoeg, volgens mijn moeder, om haar foto's uit alle albums te verwijderen, en zelfs van de computer. Ik heb er een aantal weten te bewaren, maar Dulci is ervanaf gescheurd. Daar sta ik, breed glimlachend naar de camera, maar op de plaats van mijn zus zit een witte scheur.

Ik denk dat mijn moeder bang is dat wat er met Dulci gebeurd is kritiek levert op haar. Heeft zij een genetische fout doorgegeven aan haar oudste dochter, een vleugje waanzin, dat, tot Dulci verdween, in haar onontdekt was gebleven? Wat als zijzelf, in de ogen van haar familie, iemand zou worden over wie niemand nog praat?

In de weken na Dulci's verdwijning hing mijn moeder regelmatig aan de telefoon. Met haar familie, vermoedde ik, om hen in te lichten over wat er gebeurd was en hun valse verzekering te krijgen dat alles weer goed zou komen, want wat konden zij anders zeggen? De stem van mijn moeder was onvast. Ik hoorde onzekerheid achter haar woorden. Nervositeit. Degene aan de andere kant van de lijn had er geen benul van – mijn moeder sprak haar familie haast nooit – maar voor mij was het onmiskenbaar hoe moeilijk deze gesprekken voor haar waren.

Een paar keer zaten er toen ik thuiskwam van school vreemde mensen aan de keukentafel. Verre familie, nam ik aan, die ik nooit eerder had gezien. Verschrikt keken ze op, alsof ik hen ergens op had betrapt. De schande die mijn moeder ervoer was tegen die tijd allang geen nieuws meer voor mij; die hoefde ze niet krampachtig proberen te verbergen. Of deed ze dat in het belang van mij, omdat ze geen slechte moeder wilde lijken, die Dulci's wanhoopsdaad niet kon verge-

ven? Het zou voor haar makkelijker zijn geweest als ze maar één dochter had gehad – Dulci – zodat ze zich tegenover haar andere dochter niet groot hoefde te houden en haar schaamte ongehinderd aan de hele wereld tentoon kon stellen, om zich er zo van te verlossen.

Toch moest Dulci door haar hoofd spoken, en door haar dromen, zoals ze dat bij mij deed. Maar hoe mijn moeder zich precies voelde was een raadsel. Was ze kwaad om wat Dulci had gedaan? Verdrietig was ze zeker, maar ook koppig. Zelfs als iedereen thuis niet zijn mond had gehouden over Dulci, bang dat we nooit meer zouden kunnen stoppen als we over haar begonnen, zou mijn moeder haar gevoelens voor mij verborgen hebben gehouden. En als ik toch door haar verdedigingswerken heen zou hebben weten te breken, zou ze alleen over Dulci hebben gepraat om een deksel op het verleden te schroeven. Terwijl ik juist het tegenovergestelde wilde.

Mijn moeder bezocht zes maanden lang een therapeut. Die raadde haar aan meer tijd met mij door te brengen. Nu ze maar één kind overhad, moest ik twee keer zoveel aandacht krijgen. Maar telkens als we iets deden – samen uit lunchen of naar het winkelcentrum – keek ze ontevreden, alsof ze er met haar gedachten maar half bij was. Dat gaf mij dan weer het gevoel dat ik er maar half was. In haar ogen was ik een half kind geworden, want haar oudste dochter was weg.

Uiteindelijk zette ze haar therapie stop en hervatte ze haar leven. De familieleden die een voor een op ons waren neergestreken, zo gretig als roofvogels op aas, verstrooiden zich weer naar hun eigen vreugdeloze hoeken van de aardbol. En mijn vader richtte al zijn energie op zijn bouwbedrijf, waar hij keukens en badkamers voor andere families in elkaar zette.

Hij vertrekt tegenwoordig vroeg in de ochtend om onderweg een kop koffie en zijn collega's op te pikken, en hij blijft tot laat van huis. Hij struint de bouwmarkt af naar lastminutebehoeftes, of hij koopt een sixpack bier en parkeert de auto op de oprit en blijft daar zitten. Soms zie ik hem vanuit mijn slaapkamer. Hij luistert naar een countryzender en uiteindelijk dommelt hij weg met zijn hoofd tegen het portier.

Mijn moeder doet alsof ze me niet hoort wanneer ik over Dulci begin, of ze wordt nerveus en kapt het gesprek zo snel mogelijk af. Ik vraag me weleens af of de geestesziekte die zij Dulci toeschrijft erfelijk bepaald is, want in de loop van de tijd is het erop gaan lijken dat mijn moeder Dulci is vergeten. Ik weet niet hoe zoiets mogelijk is. Soms denk ik dat het onzichtbare koord dat mijn moeder verbindt aan ons gezin en de wereld om haar heen rafelig aan het worden is en dat ze het risico loopt op een dag weg te waaien. Ik weet alleen niet hoe dichtbij dat moment is, of heb ik het al over het hoofd gezien? Mijn vader is er niet om het aan te vragen.

Mijn moeder is een herfstboom waar de wind elke dag een blad van plukt, tot er niets meer over is.

Ik zal er natuurlijk voor haar zijn als ze er klaar voor is weer over mijn zus te praten, want ik wil niets liever. Het is de enige manier waarop ik Dulci bij me kan houden.

Ik zoek geen vergiffenis voor het feit dat ik niet ingreep toen ik daar nog de kans voor had. Een jaar lang heb ik gezocht naar wat er in mijn geheugen van haar over is. Ik heb haar in zoveel kleine stukjes opgesplitst dat het moeilijk is haar te zien als de zus van voor ze verdween. Dus zift ik door mijn herinneringen en veeg ze schoon, zodat ze glimmen als

kieselstenen, in de hoop ze beter te begrijpen. Alleen dan kan ik van mijzelf – een halve dochter – weer een heel persoon maken.

Op de laatste avond die ik met Dulci doorbracht, in de kleine kamer in het studentenpand dat ze met vijf andere meisjes deelde, vroeg ze: ‘Weet je wat we allemaal uit dit leven meenemen?’ en ik vroeg: ‘Meenemen waarnaartoe?’ maar ze gaf geen antwoord. We lagen samen in bed. Dulci staarde naar het plafond. Ik kon nooit goed peilen wat er in haar omging. Ik herhaalde: ‘Meenemen waarnaartoe?’ Ze haalde haar schouders op. Ik had het gevoel dat ze het eigenlijk niet tegen mij had, en dat maakte me onzeker.

De smeltende sneeuw trok kromme lijnen op het raam. De wereld buiten lag er kaal en onafgemaakt bij.

‘Als je uiteindelijk helemaal niets meeneemt,’ zei Dulci, ‘als je alleen maar dingen achterlaat waardoor mensen zich jou kunnen herinneren, dan is dat wat je geworden bent. Niet de persoon die je ooit was. En het meeste daarvan is onopzettelijk, dus...’

Ik weerhield me ervan te vragen: ‘Dus?’

Er verstreken een paar minuten. Herhaaldelijk ging er ergens in het gebouw een deur open en dicht. Voetstappen weerklonken, water borrelde door buizen in de muren. Ik was dankbaar voor deze tekenen dat we niet als enigen op de wereld waren.

Ze vroeg: ‘Weet je hoe het voelt, Sylph?’ maar ik had geen idee waar ze het over had. Hoe het voelde om haar te zijn? Om momenten onberoerd aan me voorbij te laten gaan? Om niet de behoefte te hebben elke stilte te vullen?

Toen ik haar zwijgen niet meer kon verdragen, draaide ik me naar haar toe. Onhandig sloeg ik mijn linkerarm om haar schouder. Ze verstijfde. Ik wist niet wat te doen: mijn arm daar laten of hem weghalen.

Ik huiverde van de zachte verandering in haar stem toen ze me voor de tweede keer vroeg: ‘Weet je hoe het voelt?’

Ze verwachtte geen antwoord. Dulci had haar besluit al genomen.

Een maand tevoren was Caden begraven. Haar eerste vriendje.

‘Caden staat nu voorgoed stil in de tijd,’ zei mijn moeder zacht toen ze het nieuws hoorde. Ik vroeg me af waarom mensen elkaar zulke leugens vertelden, alsof Caden nu altijd jong zou blijven en dat beter was. Ik zei niets tegen Dulci over die opmerking. Als Caden eenmaal ter sprake kwam, kon zij eindeloos over hem praten, hoe verveeld of onverschillig ik ook keek. Op zulke momenten leek het of er iets bij me binnen probeerde te dringen. Ik voelde me begluurd, alsof hij bij ons in de kamer was. Ik wilde me dan bedekken.

Hoe kon een slungelige jongen met een pips gezicht zo’n uitwerking hebben gehad op Dulci en ons allemaal? Als je hem zo zag, zou je gedacht hebben dat hij voor niemand veel betekende, behalve misschien voor zijn ouders.

Als mijn moeder over dit soort dingen zou hebben gesproken, zou ik het haar misschien hebben gevraagd, en dan had zij gezegd: ‘Op een dag zul je het wel begrijpen’ – een non-antwoord. Ik vroeg het nooit aan Dulci zelf. Hoewel we zussen waren, lag er een grens tussen ons die we niet overstaken, of die ik niet durfde over te steken, bang om dom en

lachwekkend jong over te komen. Zou ze meer verteld hebben als ik erom had gevraagd? Misschien wel. Waarschijnlijk wel. Maar vragen deed ik niet.

In de dagen na Dulci's verdwijning durfde niemand haar kamer in het studentenhuis binnen te gaan, vooral niet de andere meisjes met wie ze haar leven zo kort had gedeeld. Toch moest iemand het doen, voordat de huisbaas haar spullen zou weggooien. Hij zou vragen stellen waar niemand antwoord op had, en dat was het pijnlijkst: onze stilte, onze gemompelde antwoorden die helemaal niets zeiden. Dus besloot ik het zelf te doen.

Het huis waar Dulci had gewoond, stond tegenover een metrostation. Het neonblauwe bord wierp een kille gloed in haar kamer. Het licht was zo fel dat het zelfs de maan overtrof. Ik had lang geleden een verhaal gelezen over een koning en koningin die in een blok ijs gevangenzaten in een ondergrondse grot. Toen de grot ontdekt werd en het echtpaar werd bevrijd, herstelden ze hun gezag en werd er een nieuw tijdperk van welvaart en vrede ingeluid. Vroeger had ik me voorgesteld dat Dulci en ik dat koningspaar waren. Nu voelde ik me hol en uitgevlakt vanbinnen. Haar huisgenotes waren nergens te bekennen. Misschien zou ik me in hun geval ook uit de voeten hebben gemaakt.

Ik liep haar kamer in, en daar was ze nog aanwezig, maar toch ook weer niet. Ze had me altijd voorgehouden: 'Je ziel zit in de details, niet in de grote dingen. Niet in de kleren die je draagt, maar in de woorden die binnen in je ring gegraveerd staan, of de foto die opgevouwen in je portemonnee zit.' Ik wist alleen niet waarnaar ik zocht. Alles wat ik zag, had haar

toebehoord, maar niet andersom. Haar sieraden en de foto in haar portemonnee – van Caden natuurlijk – belichaamden haar niet.

Die avond was ze nog maar net weg, maar zo voelde het niet.

Ik probeerde bij geen van de dingen die ik weggooiden stil te staan. Een voor een haalde ik haar bureaulades leeg, haar kast – alles. Toen ik de badkamer in ging, zag ik mijn weerspiegeling in het medicijnkastje. De dofheid in mijn ogen deed me schrikken. Voorzichtig zette ik mijn vingertoppen tegen het glas, half verwachtend een opening te vinden naar het droevige meisje aan de andere kant.

Even na middernacht had ik alles in plastic zakken gepropt, die ik in een hoek van de kamer naast het bed zette. Morgenochtend zou ik mijn vader vragen ze te komen ophalen. Daarna konden hij en mijn moeder uitzoeken wat ze ermee wilden doen. Voor nu, al was het maar heel kort, was Dulci van mij en van mij alleen.

Ik haalde een dekbed uit een van de vuilniszakken en spreidde het uit op de kale matras alsof vanavond niet anders was dan alle andere keren dat ik hier had geslapen. Ik kroop in bed en stelde me mezelf naakt voor, mijn heupen smaller dan die van mijn zus, mijn borsten kleiner, mijn haar korter en kastanjebruin in plaats van donkerrood. Mijn sneakers stonden naast het bed, mijn spijkerbroek en T-shirt hingen over een stoel naast de deur. Dulci had altijd mooiere kleren gedragen dan ik: modieuze rokjes, topjes en leren laarzen – maar dat was nu allemaal afval. Ik bewaarde er niets van. Daar kon ik mezelf niet toe brengen.

Die nacht droomde ik dat mensen in doktersjassen de ka-

mer in en uit liepen. Ze leken tegen me te praten, maar ik begreep niet wat ze zeiden. Hun woorden vonden geen houvast in mijn oren. Ik kon ze op geen enkele logische manier aan elkaar rijgen.

De volgende ochtend hing er een fijne sluier van sneeuw voor het raam.

Als ik nu wegga, dacht ik, kom ik hier nooit meer terug. Iemand anders zal hier komen wonen, een studente. Misschien dat mijn vader haar het meubilair van Dulci zal verkopen, het bed waarin we geslapen hadden. Met haar lichaam zal het meisje Dulci's geur en nagedachtenis voorgoed verdrijven.

Ik ritste mijn jas tot aan mijn kin dicht en trok de capuchon over mijn hoofd. Buiten was het donker. De winter bedekte de stad. Het metrostation was nog gesloten. Er stond een metalen hek voor om daklozen buiten te houden.

Op de hoek van de straat draaide ik me om. In de verte was de sneeuw nog blauw, maar het blinkende neon metrobord kon ik niet meer zien. Het was verzonken in een zee van vlokken.

Ik woon aan het eind van een doodlopende weg – ‘het beste plekje van de straat,’ volgens mijn moeder. Niet dat hier anders een eindeloze rits auto’s langs zou hebben geraasd. Dit is een buitenwijk van een uitgewoonde industriestad. In het centrum staan de meeste winkels leeg, en onderweg naar onze buurt moet je eerst langs met graffiti bekladde pakhuisen en flatgebouwen met donkere ramen, waarvan niet duidelijk is of er mensen wonen of alleen ratten en duiven.

In onze straat valt op het eerste gezicht weinig te merken van de armoede in de binnenstad. Alles is hier nog zoals vroeger. De droeve witte hond die in de voortuin van de burens zit, het echtpaar dat hun Porsche graag voor de deur parkeert, zodat iedereen hem kan zien, de Bierburen die dagelijks luidruchtig in hun garage staan te biljarten en bier uit een mini-koelkast zuipen. Ik kan alle plekken aanwijzen die me aan Dulci doen denken. Het kleine bos verderop, waar we verstoppertje speelden, de fietstunnel waar we dachten dat het spookte en waar we elkaar uitdaagden zo snel mogelijk naar

de andere kant te rennen en weer terug. Maar er zijn overal tekenen van verwaarlozing. Onze burens zijn een voor een gestopt met het bijhouden van hun gazon en de bomen langs de stoep. Vroeger stuurde mijn vader om de week een van zijn mannen langs, een somber figuur uit El Salvador die nooit een woord tegen me zei en wiens ogen eruitzagen alsof hij net had gehuild. Maar ook hij komt al maanden niet meer opdagen. Ik vind het wel mooi zo, met al die paardenbloemen die overal de kop opsteken.

Ook ons huis lijkt niet te zijn veranderd, afgezien van de foto's van Dulci die mijn moeder heeft weggehaald. En toch is niets meer zoals het was. Dulci was het huis al uit voor ze verdween; ze was kort tevoren op kamers gaan wonen. Dus daar ligt het niet aan. Het is of de lucht tot stilstand is gekomen. Ons gezin beweegt zich voort op een manier die lijkt op hoe het vroeger ging, maar wat wij doen heeft geen gevolgen meer. In het vacuüm dat Dulci heeft achtergelaten, kunnen wij ruziën, lachen, schreeuwen, maar er is niemand om het te horen.

Mijn moeder en ik leven als schaduwen. Ik zit boven in mijn kamer en zij beneden. 's Avonds roept ze me voor het eten. Dan schuiven we samen aan tafel of op de bank voor de tv. Ik geef de voorkeur aan dat laatste, omdat we dan niet met elkaar hoeven te praten. We kijken altijd naar programma's die ik kies, niet omdat ik dat zo wil, maar omdat zij haar aandacht er toch niet bij houdt. 'Kijk maar wat je wilt. Ik ga straks de afwas doen en koffie zetten.'

Verder vermijd ik haar. Ze stemt me droevig. Ze draagt wijde broeken met vreemde dessins. Zebrastrepen, jaguar-

vlekken, papegaaienveren. Vroeger kleepte ze zich nooit zo onverzorgd. Ik heb een oude foto van haar in een trainingsbroek. Jarenlang dacht ik dat niet zij degene was die op de foto stond, omdat het niets voor haar was om geen jurk te dragen. Nu zie ik de foto als het eerste teken van hoe ze zich uiteindelijk zou gaan kleden.

Niet dat ze zich helemaal heeft laten verslonzen sinds Dulci is verdwenen, maar ze stelt wel degelijk minder eisen aan haar uiterlijk. Ze draagt geen make-up meer, en dat voor een vrouw die op de ochtend van haar veertigste verjaardag tranen met tuiten huilde omdat ze zichzelf zo oud vond. Ze doet geen moeite meer om haar gezicht, dat door-groefd is met rimpels, op te knappen. Haar wangen zijn kleine zakjes slappe huid; het lijkt alsof ze watjes in haar mond heeft.

Mijn moeder is pas vijfenveertig.

Ze is niet lelijk. Toen Dulci eens zei dat ik op haar leek, schudde ik hard van nee. Ze dacht dat ik me schaamde, maar eigenlijk vond ik onze moeder mooier dan mezelf. Waar is die mooie vrouw gebleven? Is ze voorgoed verdwenen, samen met mijn zus?

Laatst stond ik mijn tanden te poetsen in de badkamer, en ze kwam in de deuropening staan. Ze zette een hand in haar zij – nog zoiets wat ze tot voor kort nooit deed – en keek me aan op een manier die aangaf dat ze iets belangrijks wilde zeggen. Maar ze zei niets. Er schoot een angstaanjagend beeld door mijn hoofd: dat we voorgoed daar zo zouden blijven staan, zonder iets te zeggen, terwijl ik me in mijn pyjamabroek en roze T-shirt eeuwig zou afvragen wat er in haar hoofd omging. Toen betrok haar gezicht. Droefheid viel als

een sluier tussen ons in, en wat ze ook dacht, ze vergat het weer of vond het niet meer nodig het te zeggen. Ze glimlachte en ik glimlachte terug, alsof we twee voorbijgangers op straat waren, en ze liep weg.

En mijn vader?

Ik herinner me dat hij, toen ik als kind eens ergens overstuur van was geraakt, verklaarde dat ik mijn eigen emoties niet kende. Dat ik te jong was om ze te begrijpen. Hij keek toen op een manier waarmee hij vast vaderlijk of liefhebberig wilde overkomen, maar die me razend maakte. Telkens als ik hem mis, denk ik aan die blik en dan mis ik hem niet meer zo erg. Maar eigenlijk hou ik mijzelf ermee voor de gek om steeds weer naar die ene herinnering terug te keren, want mijn vader mengde zich bijna nooit in onenigheid thuis. Die blik is een van de weinige slechte herinneringen die ik aan hem heb. En zo begin ik hem na een paar minuten toch weer te missen.

Mijn ouders zijn ongetwijfeld niet gelukkig meer met elkaar. Ik heb Dulci nooit gevraagd wat zij ervan dacht, waarom hun liefde verzuurde of wanneer dat is gebeurd, maar het is alsof ik haar stem toch kan horen. Ze zegt: 'Er is niets misgegaan tussen hen. Mensen denken dat liefde alleen genoeg is, dat liefde zichzelf wel staande houdt.'

'Is dat dan niet zo?'

'Maar heel soms.'

Oma had een grote liefde gekend.

'Maar liefde in oma's tijd was anders,' zei Dulci, alsof zij doordat ze twee jaar ouder was meer van het verre verleden af

wist dan ik. ‘Mensen bleven toen hun hele leven bij elkaar en moesten wel doen alsof ze gelukkig waren, zelfs als dat niet zo was.’

Oma trouwde vlak voor de Tweede Wereldoorlog met een jongen die in 1944 met de geallieerden in Normandië landde, om vervolgens spoorloos te verdwijnen. Twee weken nadat de oorlog was afgelopen, stond hij uitgemergeld voor haar deur. Hij was door de Duitsers gevangengenomen, had in een kamp in Duitsland gezeten, was ontsnapt en had via verschillende onderduikadressen de geallieerden weer weten te bereiken net toen die samen met de Russen de Rijksdag overnamen. Bij thuiskomst zwoer hij alle geweld af, en oma heeft in veertig jaar nooit ruzie met hem gehad. Wel rende ze soms geschrokken naar buiten als hij in het weekend zonder overhemd in de achtertuin een schoenzool repareerde of een fietsband plakte en daarbij schunnige liedjes zong. ‘Doe in hemelsnaam iets met mouwen aan,’ riep ze dan. ‘En die liedjes van je – wat zullen de burens daar wel niet van denken?’

Wanneer was de kloof tussen mijn ouders ontstaan? Ik herinner me die al van vroeger, toen we één keer per jaar gingen kamperen in de grote oranje tent die we van oma leenden, een tent waarin het smoorheet werd zodra ’s ochtends de zon opkwam en die op onverwachts koude nachten weinig beschutting bood. Of we huurden een hutje met – als ik geluk had – een stapelbed voor Dulci en mij. We zaten ook een keer in een krap bijhuisje van een boerderij, met een kolenkachel die bij het aansteken zo onheilspellend rommelde dat mijn moeder Dulci en mij angstvallig mee naar buiten nam tel-